

སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་འོག་གི་ གནམ་ལོ་

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ཕྱི་ཟླ་ ༡ པ་ དང་ ༢ པ།

སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་

སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་འོག་གི་ གནམ་ལོ་ ༢༠༡༤ ལོའི་གཞུང་གཡོག་པ་ཏུ་གོས་ཀྱི་གཟེངས་བསྟོན།

དུས་ཤིང་ཚེས་ ༥ / ༡ / ༢༠༡༧ ལུ་ མི་དབང་རྒྱལ་སྐྱེས་དེ་མེ་ཆེ་
མཚོག་ དགུང་ལོ་ ༡ བཞེས་པའི་འཁྲུངས་སྐར་དུས་ཚེན་གྱི་ རྒྱང་
པར་ཅན་གྱི་ཉིན་མ་བཅི་སྤྱད་དང་འབྲེལ་ཏེ་ འབྲུག་གི་མི་རྗེས་ལོ་
ཚེན་གྱིས་ སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་འོག་གི་ གཞུང་གཡོག་པ་
མི་གངས་ ༥ གཞུང་གཡོག་པ་ཏུ་གོས་ཀྱི་ རྒྱབ་བསྐྱེད་མཛད་དེ་
ཁོང་གཞུང་གཡོག་པ་ཏུ་གོས་ལུ་རྩ་ རྒྱལ་སྐྱེས་ཀྱི་གསོལ་རས་སྟེ་ ཕྱི་
རྒྱལ་ལུ་ བདུན་ཕྱག་གཉིས་ཀྱི་རིང་ ལྷ་སྐོར་གྱི་གོ་སྐབས་གནང་སྟེ་ཡོད།
འོག་ལུ་བཀོད་མི་རྩུ་ དུས་ཅི་ལོའི་ སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་
གི་གཞུང་གཡོག་པ་ཏུ་གོས་ལུ་ཨིན།

༡༽ སྐལ་བཟང་བསྟན་འཛིན། རགས་ཚལ་ལས་བྱེད་པ་གོང་མ། དབང་
ལྷག་བརྒྱ་འཁོར་རྒྱལ་ཡོངས་སློང་ལ། བུམ་ཐང།

༢༽ ལྷག་ཐོབ་ཚེ་དབང། སོ་ནམ་རྒྱ་སྐྱེད་ལས་བྱེད་པ་གོང་མ། གསར་
སྤང།

༣༽ ཀུན་བཟང་ཚོས་འཕེལ། ཞིབ་རྟོགས་རྒྱུ་ལས་བྱེད་པ་གོང་མ། གསར་
བསམ་ཕྱེ།

༤༽ བཅོམ་ཚེ་དུང། བཟའ་ཆས་ཁྲིམས་དོན་བཟོ་རྟོག་པ། སོ་ནམ་
བཟའ་ཆས་དང་ཁྲིམས་དོན་དབང་འཛིན། བསམ་གྲུབ་སྤྲོད་པ་མཁུ།

༥༽ ཨོ་རྒྱལ་བསོད་ནམས། སོ་ནམ་ལས་བྱེད་པ་གོང་མ། སོ་ནམ་
ཞིབ་འཚོལ་གོང་འཕེལ་སྟེ་བ། མེང་མཁུ།

སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་གིས་ ལྷན་ཁག་དེ་གི་འོག་ལུ་ཡོད་
པའི་ ལས་ཁུངས་ཁག་དང་ ལས་སྟེ་ཁག་གི་ གཞུང་གཡོག་པ་
རྩུ་གི་གྲུལ་ལས་ ལོ་ལྷར་གཞུང་གཡོག་པ་ཏུ་གོས་བཅག་འཕྲུ་འབད་དེ་

གཟེངས་བསྟོན་གསོལ་རས་གནང་ཞིའི་ལམ་ལུགས་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་
དུས་ཅི་ལོའི་གཞུང་གཡོག་པ་ཏུ་གོས་ཀྱི་གཟེངས་བསྟོན་དེ་ཡང་
ལམ་ལུགས་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ མི་ངོམ་དེ་གིས་ གཞུང་ཚུ་བ་གསུམ་ལུ་
དད་དམ་གཙུག་མའི་ཐོག་ལས་ ལྷག་ཕྱིད་ཐེབ་ག་དེ་སྟེ་ལུ་ཡོད་ག་
དེ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་གནང་ཡོད་པ་ཨིན།

ལོ་ལྷར་བཞིན་དུ་ དེ་བཟུམ་གྱི་གཟེངས་བསྟོན་གསོལ་རས་གནང་
ཞིའི་ལམ་སྟོལ་འགོ་བཙུགས་དགོ་མི་དེ་ཡང་ གཞུང་གཡོག་པ་རྩུ་ལུ་
གཞུང་ཚུ་བ་གསུམ་ལུ་ ལྷག་ཕྱིད་ལུ་ཞིའི་སྟོ་སྟོབས་གོང་འཕེལ་གཏང་
རྩུགས་པའི་ཐབས་ལམ་ལུ་ དམིགས་གཏང་བསྐྱེད་མ་ཨིན་མས།

མི་རྒྱུ་མོ་ལྷན་དང་ལྷན་གསལ་ཚལ་སློན་པོ་ཡེ་ཤེས་རྗེ་རྒྱུ་མཚོག་གིས་དར་དཀར་ནང་རྫོང་ཁག་ནང་ གཟིགས་བསྐྱོར་གནང་ཡོད་པ།

མི་རྒྱུ་མོ་ལྷན་དང་ལྷན་གསལ་ཚལ་སློན་པོ་ཡེ་ཤེས་རྗེ་རྒྱུ་མཚོག་གིས་དབུ་གཙོ་
ས་པའི་ ལྷན་ཁག་གི་འགོ་དཔོན་ལྷན་གསལ་གྱིས་ ཕྱི་ཟླ་དང་པའི་ཕྱི་ཚེས་
༡༣ ལས་ ༡༤ ཚུན་ཚོད་ དར་དཀར་ནང་རྫོང་ཁག་འོག་གི་
བགྲིས་ལྷན་ཚོད་འོག་དང་ སློ་ཤི་ ཚེ་བཟང་ དཀར་ལྷན་
འཁྲིལ་པའི་ས་ རྗེ་རོ་ནང་ དགོ་སར་གླིང་དང་ བཙན་དག་སྐང་ཚིས་ཏེ་
ཚོད་འོག་བརྒྱུད་ནང་ གཟིགས་བསྐྱོར་གནང་ཡོད་པ་ཡིན།

གཟིགས་བསྐྱོར་གནང་པའི་སྐབས་ལུ་ མི་རྒྱུ་མོ་ལྷན་ཚོག་མཚོག་གིས་
མི་དབང་མངའ་བདག་རིམ་བྱོན་ཚུ་གིས་ མི་སེར་ཡོངས་ལུ་
བྱམས་དང་བརྩེ་བའི་ གཉམས་སྦྱོང་དང་ ལྷག་པར་དུ་
རྒྱལ་ཁབ་ཞི་བདེ་དང་ མི་སེར་བདེ་སྲིད་ཀྱི་རྩ་བ་བཅུགས་
གནང་མ་མཚན་ ད་རེས་ཚུན་ཚོད་ འབྲུག་གི་མི་སེར་ཡོངས་
དཀར་སྲིད་ཀྱི་ངང་ལུ་ ཡོངས་སྦྱོང་དེ་སྲོད་ནིའི་གོ་སྐབས་ཡོད་མི་དེ་ཡང་
མི་དབང་རིམ་བྱོན་ཚུ་གི་ བགྲིས་ཁོ་ན་ཨིན་པའི་སྐྱོར་ལས་
གོ་བདེ་སྦྱོང་གནང་ཡི།

དེ་ལས་ཚོད་འོག་ཡོངས་ཀྱི་མི་སེར་ཚུ་དང་ མཇལ་ཤད་གནང་པའི་
སྐབས་སུ་ ཕྱི་ལོ་དེ་རེ་བཞིན་དུ་གི་མི་སེར་ཚུ་དང་མཇལ་ཤད་གནང་སྟེ་
ཕྱི་ལོ་ལྷན་ཚོད་པའི་ དཀར་ལུ་ཚུ་ དེ་རེ་བཞིན་དུ་
གསལ་གནང་མ་མཚན་ དཀར་ལུ་ཚུ་སེལ་ནིའི་ ཐབས་ལམ་དང་
གྲོགས་རམ་ དེ་ལས་ ཕྱི་ལོ་ཚུ་ནང་

ཟ་ཐུང་རང་མགོ་རང་འདྲོང་གི་ ཐབས་ལམ་བྱུང་ཐབས་ལུ་ འཐོན་ལྷན་གསལ་
ཡར་སེང་དང་ ཚོང་འབྲེལ་གི་གོ་སྐབས་ཚུ་ སེལ་གནང་སྟེ་ཡོད་པ་ཨིན།
ཚོད་འོག་བརྒྱུད་ནང་ གཟིགས་བསྐྱོར་གནང་པའི་སྐབས་
ཕྱི་ལོ་མང་ཤོས་ཅིག་གི་ནང་ལུ་ དཀར་ལུ་ཚུ་ཤོས་ཅིག་
ཞིང་རྒྱུ་ལང་ས་སྟེ་མེད་པ་ལས་ བཟའ་སྦྱོང་འབད་མ་ཚུགས་པ་
རི་དྲགས་སེམས་ཅན་གྱི་དཀར་ལུ་ སོ་ནམ་འཐོན་བསྐྱེད་ཚོང་འབྲེལ་
ཀྱི་གོ་སྐབས་ རྒྱ་རྒྱུང་མི་དང་ འཁོར་ལམ་མེད་པའི་དཀར་ལུ་ཚུ་
ཨིན་པས། དེ་རྒྱུའི་དཀར་ལུ་སེལ་ཐབས་ལུ་ སློན་པོ་མཚོག་གིས་
དམིགས་བསལ་གྱི་གཙོ་རིམ་བཟོ་སྟེ་ དཀར་ལུ་སེལ་ནིའི་ཞལ་
བཀོད་བཞེས་གནང་ཡི།

ཚོད་འོག་ནང་གི་ སོ་ནམ་ ལྷན་གསལ་ཚལ་དང་ སློ་ཤི་ དེ་ལས་ འབྲེལ་
ཡོད་ལས་བྱེད་པ་ཡོངས་དང་མཇལ་ཤད་གནང་སྟེ་ དཀར་ལུ་དང་ དེ་
ལས་ཐབས་ལམ་ ལྷག་པར་དུ་ མི་དམངས་ཡར་འཐོན་གྱི་དོན་ལུ་ ལྷག་
ཕྱིད་ལུ་བའི་སྐབས་ ལྷན་ཚོད་ཅན་གྱི་སློ་ཤི་ལས་ ལུ་དགོ་པའི་ བཀའ་
སློབ་ཚུ་གནང་ཡོད་པ་ཨིན།

སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་ལིས་ རྒྱལ་ཁྲུག་སྐྱེ་འབྱུངས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་བཅི་སྤྱད།

གནམ་ལོ་ ༢༠༡༧ དབྱིན་ཟླ་ ༡ པའི་དབྱིན་ཚེས་ ༥ ལུ་
མི་དབང་རྒྱལ་ཁྲུག་སྐྱེ་འབྱུངས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་བཅི་སྤྱད་ལོ་གཅིག་
བཞེས་པའི་ དགའ་སྟོན་བཅི་སྤྱད་ནང་ རྒྱལ་ཁྲུག་གཙོ་བོ་མི་རྒྱུ་གི་
གྲོམ་ཚེ་ཚོ་རིང་སྟོབས་རྒྱལ་མཚོག་དང་ རྟོན་པོ་ལྷན་རྒྱལ་ དེ་ལས་
ཚེ་མཐོའི་དཔོན་ཁག་དང་ ལྷན་ཁག་གི་འགོ་དཔོན་ཡོངས་འཛོམས་ཐོག་
ལུ་ དགའ་སྟོན་བཅི་སྤྱད་ལུ་ཡོད་པ་ཨིན། དགའ་སྟོན་བཅི་སྤྱད་
དང་འབྲེལ་ཏེ་ འོག་ལུ་བཀོད་མི་ཚུ་གི་ལས་རིམ་འགོ་འབྲེན་འབབ་
ཡོད་པ་ཨིན།

༡༽ ཉ་ཚོན་ཐུག་ལུ་ གཡག་སྤྱད་སྐྱོབས་དང་རིགས་སྲེལ་འགོ་འབྲེད་
མཛད་ཡོད།

༢༽ བསམ་མ་གྲུབ་ལྗོངས་མཁར་ཚོ་མོ་གཙང་ཁ་ལུ་རི་དྲགས་སྤྱད་སྐྱོབས་གྱི་
གྲིང་ག་ཡིག་ཚང་འགོ་འབྲེད་མཛད་ཡོད།

༣༽ གཞུགས་སྐྱོད་ཏིང་ཏིང་སྤྱིས་ལུ་ སེམས་ཅན་སྤྲུག་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་
ལུང་སྟོགས་ལྟེ་བ་ འགོ་འབྲེད་མཛད་ཡོད།

༤༽ གསར་སྤྱད་འཛིགས་མེད་གྲིང་ལུ་རི་དྲགས་ཉེན་སྲུང་དང་གསོ་སྦྱོང་ལྟེ་
བ་འགོ་འབྲེད་མཛད་ཡོད།

༥༽ སྐར་ས་ལུ་རང་ལུགས་འབྲེག་པ་གྱི་ གསོ་སྦྱོང་དང་རིགས་སྲེལ་
ལྟེ་བ་འགོ་འབྲེད་མཛད་ཡོད།

༦༽ ལྷན་ཚེ་ལུ་ གཡུས་བྱ་སྤྱད་སྐྱོབས་དང་རིགས་སྲེལ་ལྟེ་བ་
བརྒྱབས་ནིའི་ ས་སྤྱད་རྟེན་འབྲེལ་བཅི་སྤྱད།

༧༽ རྒྱལ་ཡོངས་ནགས་ཚལ་ཕྱིས་ཐོའི་སྟན་ལུ་འགོ་འབྲེད་མཛད་ཡོད།

༨༽ ཐིམ་ཕུག་གསར་སྤྱིས་ཐང་ལུ་སྤོ་ཚལ་ཐོ་ཡིག་འགོ་འབྲེད་མཛད་
ཡོད།

༩༽ བཀྱིས་སྤྱད་སྤྱོད་ལུ་ སོ་ནམ་ཚོང་ཁང་འགོ་འབྲེད་མཛད་མི་
དང་བསྟོན་པ་དུ་ སོ་ནམ་ཚོང་ཁང་ གྲངས་ ༡༠༠ བརྩམས་ཡོད།

༡༠༽ རྟོག་ཆགས་གསར་པ་ཅིག་ རོས་འཛིན་འབད་དེ་ཡོད་མི་དེ་ཡང་
རྒྱལ་ཁྲུག་སྐྱེ་འབྱུངས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་སྐར་དུས་ཚེད་དང་བསྟན་ཏེ་
རྒྱལ་ཁྲུག་མཚོག་ལུ་གུས་བརྟུན་ཕུལ་ནིའི་དོན་ལུ་མིང་ཡང་ Gyalsey
Emerald Spreadwing ཟེར་བཏགས་ཏེ་ཡོད།

དེ་གི་ཁ་སྐོང་ལུ་ འཛམ་གླིང་རི་དྲགས་མ་དདུལ་གྱིས་ Children's
illustrative Wildlife Map of Bhutan ཟེར་མི་དེ་
གསར་བཏོན་འབད་ཡོད་པ་མ་ཚད་ རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྷན་
ཚོགས་གྱིས་ Policy Brief: Energy Efficiency Im-
provements in the Industry Sector in Bhutan
གཉིས་གསར་བཏོན་འབད་ཡོད་པ་ཨིན།

མི་རྒྱུ་ཚེ་ཚོ་མཚོག་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ནགས་ཚལ་ཐོ་བཀོད་ལས་
བྱེད་པ་ཚུ་ལུ་ གཞེངས་བསྟོན་ལག་ཁྱེར་གནང་ཡོད་པ་མ་ཚད་ སོ་ནམ་
དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་གི་ལོ་ལྟར་ གཞུང་གཡོག་པ་འབྲེལ་གྱི་

བྱམ་ཐང་ལུ་མའི་དགོན་པའི་ ཉེ་འདབ་ལུ་ གཅན་གཟན་སྟག་གཅིག་གཡིབ་སྟེ་འགྲོ་བའི་སྐོར།

བྱམ་ཐང་ལུ་གཞི་བཅུགས་འབད་ཡོད་པའི་ ཨོ་རྒྱན་དབང་ཕྱུག་མཐའ་
འཁོར་ཉམས་སྤངས་སྟོབ་སྟོབ་གིས་ རི་དྲགས་བཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ལུ་
གསང་བའི་སྤར་ཆས་གཅིག་ བཅུགས་ཏེ་ཡོད་མི་དེ་གིས་ བྱམ་ཐང་ལུ་
མའི་དགོན་པའི་ཉེ་འདབ་ལུ་ གཅན་གཟན་སྟག་གཅིག་ གཡིབ་སྟེ་
འགྲོ་དོ་ཡོད་པ་སྟེ་ ལེན་ཏེ་འདུག། དེ་སྟེ་འགྲོ་ས་མཐོང་མི་དེ་
ས་ཁོངས་འདི་གི་ནང་ལུ་འགོ་ཐོག་དང་པ་ཨིན་པས།

དེ་སྟེ་ ཨོ་རྒྱན་དབང་ཕྱུག་མཐའ་འཁོར་ཉམས་སྤངས་སྟོབ་སྟོབ་གིས་སྤར་
ཆས་ཀྱི་ཐོག་ལས་འཛིན་བཟུང་འབད་དེ་ ཞིབ་འཚོལ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་
མི་དེ་ཡང་ འཛམ་གླིང་ནང་ རབ་ཆད་ཞིའི་ཉེན་ཁག་ཡོད་པའི་
རི་དྲགས་ཚུ་ ཉེན་སྲུང་འབད་ཚུགས་པའི་ཐབས་ལུ་ཨིན་པས། ད་རེས་
ཚུན་ཚོད་ཀྱི་བར་ན་ སྤར་ཆས་ཀྱི་ཐོག་ལས་ red panda, wild
dog, musk deer, monal pheasant, common
leopard, golden cat and Himalayan black

bear དང་ དེ་གི་ཁ་སྐོང་ལུ་ wild pigs, sambar deer,
barking deer, དང་serow ཚུ་གི་ གནས་སྤངས་དང་
གཟུགས་བརྟན་ཚུ་ ཐོབ་སྟེ་ཡོད་པ་ཨིན་པས།

དེ་བཟུམ་གྱི་ རི་དྲགས་སྤངས་སྤངས་དང་ཉེན་སྲུང་ དེ་ལས་ གནས་
སྤངས་ག་དེ་སྟེ་ར་འདུག་ག་ དེ་གི་སྐོར་ལས་ ཨོ་རྒྱན་དབང་ཕྱུག་
མཐའ་འཁོར་ཉམས་སྤངས་སྟོབ་སྟོབ་གིས་ ཞིབ་འཚོལ་འགོ་འདྲེན་དེ་ འགོ་
འདྲེན་འཐབ་ནི་ཨིན་མ་མ་ཚད་ དེ་གི་གནས་བསྐྱུས་ཚུ་ཡང་ མི་དམངས་
ཡོངས་ཀྱིས་ཏ་གོ་ཚུགས་བཟོ་ནི་ཨིན་པས།

སྤར་ཆས་བཅུགས་ཏེ་ རི་དྲགས་ཉམས་སྤངས་གི་ཞིབ་འཚོལ་དེ་ཡང་
འབྲུག་གཞི་ཚོགས་དང་འབྲུག་གི་མཐའ་འཁོར་ཉམས་སྤངས་གི་ གློ་གཏང་
མ་དངུལ་གཉིས་ཀྱི་ མ་དངུལ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཐོག་ལས་ཨོ་རྒྱན་དབང་ཕྱུག་
མཐའ་འཁོར་ཉེན་སྲུང་སྟོབ་སྟོབ་གིས་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་དོ་ཡོད་པ་ཨིན།

འབྲེལ་བ་འཐབ་སའི་ཁ་བྱང།
བརྗོད་དོན་དང་བརྒྱུད་འབྲེལ་ལས་གཡོག། སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྟན་ལག།
འབྲེལ་སྐྱོམ་ཨང་ ༡༠༧༥། འབྲུག་ཐིམ་ཕུག།
བརྒྱུད་འབྲིན་ཨང་: ༠༩-༣༩༣༧༦༥ / ༣༩༡༡༩༩ / ༣༩༣༥༥༥ / ༣༩༡༣༡༡
བར་འབྲིན་ཨང་ ༠༩-༣༩༤༥༩༠

གློག་འབྲིན་ཁ་བྱང་: ics@moaf.gov.bt or
webmaster@moaf.gov.bt
ཡོངས་འབྲེལ་འཆར་སྐོར་: www.moaf.gov.bt